

Anton Mogorović

1. Otac preživio strijeljanje

- U ratu su dolazili poslje kapitulacije Italije , su dolazili, ovaj, Njemci iz Pazina i iz garnizona, jedno 3 od njih su se naučili, došli simo, uzeli konje, onaj voz i došli često simo. I normalno, partizani su to organizirali, su ih napali gor u onom velikom zavoju ki ste videli gori kad ste dolazili u Grdoselo, međutim jednega su ubili, enega ranili, i ovi drugi ki ni bija ranjen su pobjegli s konji iz Pazina i poslje je došla ta velika racija, prvo su ranili mojega oca, opalili škuru, opalili tu dole kuču, jednega čovika su obisili, a mog oca i još 4 od njih su odpeljali prema školi, oni su računali sad će nas hitit notri u školu, međutim su produžili u školu i tamo je jedan šljivik, i to kad su partili nalazu unutra, mete na šljivik, i tu su ih rafalon pokosili i moj otac je tu mu je uša metak unutra, a tu mu je zaša van, je pa doli ista ka i ovi drugi, i to je bilo večer u 9 ur ujutro na 3 ure i pol kad na zvoniku je ura delala, kad je ura zvonila na 3 pol je došo k sebi ali ni moga, jer tu mu je uzelo ruke pošto je tu ranjen gore, jedva se izvuka jer on je pa prvo, jedan mladi čovik koji je bija streljan je pa nanj, i onda se oslobodi od njega i doša četveronoške doma tu di je sada hiža od sina, tu smo imali štalu a tu je zgora je bila soba di je kuca zidnim koncem gori da mu dojde ki odpriti i to, a svi smo imali strah ovaj, onda su ljudi vjerovali u štrige i te stvari na nešto van prirode, tako da je potle, pokojna mat prepoznala da je neki zove ali ni moga govorit tri leta poslje jer mu je zaik sve to taklo. I su se ustavili, su ga dovukli u hižu, i počeo je lječenje s rakijom, ocat, krpe, ča se je imalo, ni bilo to ka danas, cile apoteke po hišah i poslje tri misece mu se dalo na zlo, da je došlo do infekcije, i onda je mora pojt u Pazin. Ali je u ten ima sriču, možda 2 razloga su bili, san doša ja i sestra i mat, jedna teta koja je tu s nami živjela od matere sestra i na voz ni bilo druge, na voz smo ga stavili, na slamu i popeljali u Pazin i doktor je bija Gržinić u Pazinu. Ali on ni smija ga pogledat nego je javija na komandu i su došli ovi, jedan oficir njemački i jedan civil, otac tega civila ni pozna a tega komandanta je pozna jer ga je vidio ko je simo dohaja s tom jedinicom, iz kraja ga je gleda ka su pasivali i ovaj, ga pita da ki ga je ranija a ovi, otac je reka, ja ne znan. Je rekla, došli su vojska tamo, su nas pokupili i tako je došlo i ga je pita ča iščeš sada, je reka, ma je bija sav natečen, nije ni vidia, sve mu se zatvorilo i to, i ovi, je reka mu tajj oficir, naredija doktoru da ga pregleda i kad ga pregleda će dojt poli njega nazad. Međutim, doktor kad ga je

pregleda, da inekcije i to ča je trebalo je izvjestija ovog oficira, ni bilo druge i je reka da ne treba, neka gre doma, ako dojde još jedan put će ostat tamo.

2. Drugo spaljivanje sela

- Ako ih je neki napa, kao što se ovaj slučaj dogodija, da bi ih bili puštili na miru jer tako i tako nisu ništa napravili, jenega su ubili, jenega su ranili a ovi drugi je s konji pobjega ali je pokle selo platilo, selo je platilo dakle 22 broja je bilo onda, 24 žrtve su nakon toga bile.

- To je bilo u više navrata?

- U 2 navrata, prvi put je moj otac, onda ih je 5 poginulo, otac je osta živ a poslje su došli u drugoj turi, onda su postreljali pravi masakar u selu.

- Kada je to bilo drugi puta?

- Drugi put je bilo drugo leto, ne znan točan datum, još je bilo zima čak je snig prolita ali to je bilo godinu dana pokle, ustvari vremenski je bilo drugo leto.

- Zašto su to napravili?

- To šu napravili zbog toga što su to napravili...

- Ne, to je bilo prvi put, a drugi puta?

- Ne, ne, drugi put su ih napali a onda su došli susedi, a drugi put kad je Italija kapitulirala, tu dole su dopeljali 3 kamijone, jedan malo manji kamion, jedan kamioncin i 2 velika kamijona, ma za nas su onda bili veliki, to su bili 4 tonci kamijoni vojnički i to su ih iz Pazina dopeljali simo doli. Tu šu dopeljali, to se je krela u svakoj revoluciji tako, pljačkalo butige, vrag (...) mater. Ovaj, i to se sve,, tu pograjah, to je bilo i muka i pšenice i siri i hrana i to je bilo sve uokolii neki od tuda je javija da je to tako tui onda su oni došli i opkolili selo, pokupili, ha moj otac je lupija... tu u hiži i da ni mat rekla joj, ko te nadu tute tu ubit hodi ti i oni su nosili zdoli, tote kamioni neke stvari su jih zapalili i ono ča su mogli uzet, i oni ih je tu, tu smo imali voltu i tu ispod volte se priključija toj koloni, je pomoga tamo nekem nosit neki komad, je iša gore, je streljan, da ne možda bi osta, možda bi bija drugi put ali uglavnom... A poslje ko je bija ranjen, nikad više u hiži ni spa do oslobođenja.

3. Odvođenje svećenika Šime Frulića

- Svećenika su popeljali ja mislim negdje u 6. ili 7. mjesecu, njega i suseda Garbu, oni su Talijani po porijeklu, njegov otac, njegov otac tog Garba, njegov otac, on je bio tu vojnik i oženija se tu i poslje je taj sin njegov, i njega su uzeli, a sina od toga su ubili kad i mojega oca. 16 lit je ima. Njega su ubili.

- A svećeniku su popeljali 44.?

- Da.

- A zašto?

- A zato ča san van prije govoriya, zato ča je pomaga, jer on je lakše dolazio do informacija, lakše je dolazija do materijanih stvari i do drugih potrepiština i tako. Ovaj je bija na strani tog 100%. Da je bija protiv fašizma.

4. Pad Italije i kraj rata

- Ja se toga domišljam gotovo danaska.

- Možete nam ispričati?

- To je kako da se dogodilo danaska ja se tog sjećam. Ja to uspoređujem recimo sa završetkom rata. 43. kad je kapitulirala Italija, to je kao kad bujica gre, to je teklo sve u Pazin onda ni bilo prevoza nego na noge pješke, jeni su šli cestom a drugi tu prečicom preko Dijavca se spustite dole. To je bilo u Pazinu, ne mogu reč ali 50 hiljada ljudi je bilo na ulicama Pazina. Oduševljenje, to je bilo strašno. Nešto strašno. I 45. kad je kapitulirala garnizon na starom Pazinu, možda u Europi je rat završija, tu je još bija, se vodiya. Onda isto se to dogodilo, ista stvar je bila, isto, isto isto. Ja san ovi put ima više lit ali znam da smo tekli tu i otac i mat i sestra i seljani, to je sve teklo u Pazin na sloboda, sloboda i tu slobodu se je platilo.

5. Misa za svećenika

- Ma reka san vam, dvije verzije su. Jedna verzija je da je spaljen u Corroneu u Trstu, a druga verzija je da je umra od maltretiranja, smatrali su prirodnom smrću.

- Odakle je bio?

- Molim?

- Odakle je on bio?

- Iz Berma

- A on je bio, a da da, iz Berma, da da.

- A da vas pitam, dali je bilo još slučajeva da su fašisti i nacisti odvodili svećenike?

- Tu ne, ča ja znan, tu ne. Tu ne. Ali on je bio na zubu fašisti jer on je stvarno pomaga pokret i neki ga je, neki ga je otkuca, a neki ga je prijavija i su došli i su ga pokupili.

- Još bi vas jednu stvar pitao

- Recite

- Rekli ste, prije, znači... da ste htjeli... sad ako sam dobro shvatio, da ste htjeli misu zadužnicu za vašeg oca

- Ne, ne, ne, ne

- Za svećenika?

- Za svećenika.

- Molim vas, ispričajte mi to.

- Ma gledajte, ovaj, ponukalo me je zbog pokojnog Bulešića, zbog njega me to ponukalo, dakle ja nemam nikakve zamjerke ni svečanost, neka ga proglaše svetim, to mene jednostavno... to je to i gotovo. Ali zašto nismo jednaki ni pred zakonom ni pred bogom, zašto njemu da a ovome ne? Nije ni on liplje proša jer je bio već u godinama, je cijeli put pješke od

tuda do Trsta pješke poj, nije ni njemu bilo ugodno, završio je kako je završio i to me mene ponukalo da ovaj, pokušamo to riješiti i koliko toliko ispraviti tu nepravdu.

- Dali je uspjela ta misa zadužnica?

- Ne, nije još bila ali će bit sigurno. Sigurno će bit i ja ću to preuzet na sebe, da dođu iz Pazina antifašisti simo, da se održi jedan prigodni govor, ne to nešto radit gluposti, u znak zahvale za svećenika koji je tu bio naš svećenik.